

75 година ваздушних борби за небо
Отаџбине у Априлском рату 1941. године

ВАЗДУХОПЛОВНИ

Издаје: Удружење пензионисаних војних летача
и падобранаца Србије. ЗЕМУН, Штросмајерова број 1

БИЛТЕН

Број 49, јануар 2016. године

98. ГОДИШЊИЦА ПРВЕ СРПСКЕ ЕСКАДРИЛЕ

Строј Прве српске ескадриле на Солунском фронту
- додела одликовања, 1918. године

На Солунском фронту обављен је највећи део активности на опремању српског војног ваздухопловства. Током 1917. и 1918. године на школовању је било више класа пилота, извиђача и механичара. Поред официра, подфицира и војника из Србије, на Солунском фронту се српском ваздухопловству прикључио и већи број добровољаца - пилота, извиђача, механичара и других специјалиста из српских крајева. Између осталих било је 17 Руса пилота и извиђача.

Почетком 1918. године створени су услови за претварање мешовитих српско-француских ескадрила у српске јединице.

Тако је **17. јануара српско-француска ескадрила "AP 521"**, која је тада била у Вертекопу, добила назив **Прва српска ескадрила**, а од ескадриле "AP 525" маја и јуна месеца 1918 и **Друга српска ескадрила**, на аеродрому Вербена. У припремама за пробој Солунског фронта, августа 1918. године, Прва и Друга српска ескадрила груписане су у једну формацију од 40 авиона, која се помиње и као Српска ескадра.

Командир Прве српске ескадриле, а потом и Ваздухопловства
Краљевине СХС - Бранко Вукосављевић у авиону "њепор"

ГОДИШЊИЦА ПОГИБИЈЕ ЕДВАРДА РУСЈАНА

Поводом 105. година од погибије Едварда Русјана, представници УПВЛПС су положили цвеће крај споменика на месту његове погибије у Доњем граду Београдске тврђаве и на Новом гробљу. Присутствовали су и представници Ваздухопловног савеза Србије и отправница послова амбасаде Републике Словеније, госпођа Матеја Норчич Штамцар и војни изасланик Републике Словеније у Србији, пуковник Дамјана Јуркович.

ИЗ ИСТОРИЈЕ ВАЗДУХОПЛОВСТВА И ПВО

ПРВИ СРПСКИ АЕРОДРОМ

Почетком јануара 1913. године, после формирања Ваздухопловне команде српске војске, на аеродрому Трупалско поље код Ниша је почело летење српских пилота, упркос јакој зими и снежним падавинама. Тада су забележена и два авио-удеса. Поручник-пилот Јован Југовић, командир Аеропланског одељења, лакше је оштетио свој авион. Поднаредник-пилот Војислав Новићић је на слетању поломио свој авион и задобио теже повреде, због којих је дуже време провео у болници.

Монтажно-демонтажни хангари на аеродрому Трупалско поље код
Ниша, крајем 1912. године

ДЕДА МРАЗ СЛЕТЕО НА АЕРОДРОМ БАТАЈНИЦА

На аеродрому Батајница организована је пред Нову годину акција „Слетање Деда Мраза и Добре Виле“ за малишане из Завода за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију „Цветко Брајовић“, из стационара у Липовици, и децу из вишечланих социјално угрожених породица.

Акцијом, коју четврту годину за редом заједнички организују припадници 204. ваздухопловне бригаде Војске Србије и хуманитарна фондација „Осмех на дар“, обезбеђени су новогодишњи пакетићи за најмлађе госте батајничког аеродрома.

Малишани, њих око четрдесет, добили су новогодишње пакетиће, а осим Деда Мраза, Добрих Вила и плаваца, са малим гостима дружили су се глумци Бојан Перић и Тамара Томановић.

Ове године Деда Мраз (у чијој улози се нашао заставник Горан Крајновић) и Добре Виле (разводници Маријана Бурсај и Драгана Гелић), слетели су авионом АН-26, након чега су малишани у пратњи ваздухопловца имали јединствену прилику да завире у унутрашњост авиона.

Хуманитарна акција поделе новогодишњих пакетића омогућена је захваљујући Фондацији „Осмех на дар“ која је обезбедила донације, али и средствима које су припадници 204. ваздухопловне бригаде сакупили. Осим њих, ове године су се у акцију укључили и запослени на Војномедицинској академији, који су на аеродром „Батајница“ послали слаткише за малишане.

Обострана радост раздрагане деце и Деда Мраза по његовом „слетању“ на аеродром Батајница

ВЕНЦИ НА ГРОБОВЕ ВОЈСКОВОЂА

Уз државне и војне почести 20.01.2016. године, полагањем венаца на Новом гробљу обележене су годишњице смрти војводе Живојина Мишића, армијског генерала Павла Јуришића-Штурма, као и војводе Петра Бојовића.

Венце су положили помоћник министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Милан Поповић, делегација Министарства одбране и Војске Србије, коју је предводио заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Јовица Драганић, представници Града Београда, потомци истакнутих војсковођа као и представници удружења грађана.

Војвода Живојин Мишић умро је 20. јануара 1921. године у Београду, војвода Петар Бојовић умро је 19. јануара 1945. године у Београду, а армијски генерал Павле Јуришић-Штурм умро је 14. јануара 1922. године у Београду.

ВАЗДУХОПЛОВНА ХРОНОЛОГИЈА

- 19. јануара 1913. године, у Србију је дошао чувени француски пилот Жил Ведрин.

- 20. јануара 1944. године, у Салаветрију је формиран Штаб ваздухопловних школа НОВЈ. До 1990. тај датум је обележаван као Дан Ваздухопловне војне академије.

- 21. јануара 1963. године, на београдски аеродром, слетела је прва ЈАТ-ова КАРАВЕЛА, YU-АНА.

- 21. јануара 1977. године, на аеродрому Батајница, полетео је прототип двоседа Орао.

- 26. јануара 1972. године, од подметнуте бомбе, над Чехословачком је, изнад места Српске Каменице експлодирао ЈАТ-ов ДЦ-9 YU-АНТ. Погинуло је 27 путника и чланова посаде. Пад са око 10.000 метара једино је преживела стјуардеса Весна Вуловић, која је након тога ушла у Гинисову књигу рекорда, као једина особа која је преживела пад са тако велике висине.

- 28. јануара 1957. године, на београдски аеродром је слетео први ЈАТ-ов ИЛ-14, YU-ADE.

- 7. јануара 1785. године, Француз Жан-Пјер Бланшар и Американац др Џон Џефрис су балоном пуњеним водоником прелетели канал Ла Манш од Довера до места Гин код Калеа. Путовање је трајало око два и по сата.

- 7. јануара 1910. године, француски пилот Хуберт Латам је постигао висину од 1.000 м са авионом Антоанет.

- 8. јануара 1944. године, пробни пилот Мило Бурхам је извршио први лет прототипа првог америчког млазног авиона XP-80 Шутинг стар у бази Мурок (данас Едвардс) у пустињи Мохаве. То је први млазни авион-једносед, који је ушао у оперативну употребу РВ САД крајем 1945.

- 13. јануара 1908. године, француски пилот и конструктор Анри Фарман на авиону Воазен први је без прекида прелетео 1 км и тако поставио светски рекорд у даљини.

- 28. јануара 1986. године, Спејс шатл Челинџер је експлодирао само 73 секунде након полетања. У експлозији је погинуло свих 7 астронаута, укључујући и Кристину Мекалиф, која је требало да буде прва учитељица у свемиру.

ГРУПА ВАЗДУХОПЛОВНИХ ДИВИЗИЈА

17. јануара 1945. године, започела су дејства Групе ваздухопловних дивизија (ГВД) у подршци југословенским армијама у завршним операцијама за ослобођење земље.

После ослобођења Београда, 29. октобра 1944. године формиран је Штаб ваздухопловства НОВЈ. Штаб је убрзано радио на стварању нових ваздухопловних јединица и установа.

У јесен 1944. године НОВЈ је од Црвене Армије добила у виду помоћи, две комплетне ваздухопловне ди-

Најбољи јуришни авион Другог светског рата, Иљушин Ил-2 чувени "штурмовик" - основни авион у наоружању јуришних пукова визије и пратеће позадинске органе. У свакој јединици је био комплетан совјетски и југословенски састав. У децембру је формирано шест пукова, три јуришна и три ловачка, и штабови 42. јуришне дивизије - командант пуковник Божо Лазаревић, и 11. ловачке ваздухопловне дивизије - командант мајор Арсеније Бољевић. За поуну и позадинско обезбеђење формирана је 9. обласна база

Припадници 112. ловачког пука, у позадини авион ловац наоружању пука Јаковљев Јак-3

са шест батаљона аеродромске службе и пратећим јединицама. У наоружању јуришних пукова био је авион Ил-2 "штурмовик" - најбољи јуришник Другог светског рата. У ловачким пуковима били су авиони ловци ЈаК.

Обука и оспособљавање летачког и осталог састава, вршена је по принципу "дублирања". У свакој совјетској јединици паралелно је био распоређен и наш састав, тако да је оспособљавање ишло веома брзо и ефикасно. Нешто слично било је примењено и у оспособљавању српског ваздухопловног кадра у француско-српским ескадрилама на Солунском фронту 1917/18.године. Такав принцип оспособљавања дао је одличне резултате и наш летачки састав и припадници ВТСл врло брзо су били спремни за самостална борбена дејства.

На основу усвојене и одобрене организације и формације Групе ваздухопловних дивизија, јединице су формиране следећим редом:

- 4. децембра 1944. године 422. јуришни авијацијски пук на аеродрому Нови Сад. Командант пука био је капетан Крсто Лакићевић.

- 9. децембра 1944. године 423. јуришни авијацијски пук на аеродрому Рума. Командант пука био је мајор Милан Малнарић.

- 15. децембра 1944. године 112. ловачки авијацијски пук на аеродрому Велики Радинци, командант капетан Саво Пољанац, и 113. на аеродрому Нови Сад, командант капетан Миљенко Липовшћак.

- 20. децембра 1944. године 421. јуришни авијацијски пук на аеродрому Лаћарак. Командант пука био је мајор Душан Божовић.

- 25. децембра 1944. године 111. ловачки авијацијски пук на аеродрому Рума. Командант пука био је капетан Љубомир Попадић.

То је била снажна ваздухопловна формација са око 7.000 људи и 250 авиона. Борбена дејства Групе ваздухопловних дивизија су почела 17. јануара 1945. године.

Ловачки авион Јаковљев "Јак-3" - један од најбољих ловаца у Другом светском рату, основни авион у наоружању ловачких пукова

У завршним операцијама за ослобођење земље Група ваздухопловних дивизија је извршила самостално 1.445 борбених летова, а са совјетским посадама 4.568. Остварени су значајни ефекти у уништавању непријателјеве ратне технике и живе силе.

Припадници 423. јуришног ваздухопловног пука, у позадини јуришни авион Иљушин Ил-2 основни авион у наоружању пука

НАТО "АВАКСИ" У ТУРСКОЈ

Немачка министарства спољних послова и одбране обавестила су доњи дом парламента, Бундестаг, да ће неколико извиђачких авиона "авакс" НАТО пакта бити привремено премештени из Немачке у град Коња у централној Турској.

Одлука је донета након што је Турска у новембру оборила руски бомбардер "су-24". За покретање операције није неопходно одобрење Бундестага, јер операција није део борбене мисије, с обзиром на то да Исламска држава не поседује противваздушну одбрану, као и да нема индикација да би друге стране у сукобу, попут Сирије и Русије, могле да нападну Турску својим ваздушним снагама. Ипак, неки немачки парламен-

тарци су затражили додатно објашњење разлога који стоје иза одлуке.

Немачка је знатно повећала војно ангажовање у свету. Након што је Француска, после напада у Паризу, позвала Немачку да се придружи међународној коалицији против Исламске државе, Бундестаг је почетком децембра 2015. године одобрио слање борбених авиона за извиђачке мисије, повећан је и број војника у мисији тренинга и помоћи у Авганистану, а немачки војници су ангажовани и у НАТО операцији "Активни подухват", усмереној на чување Медитерана од терориста. (Дојче Веле, 27.12.2015)

РУСКА ВОЈСКА ДОБИЈА 50 НОВИХ Су-35

Ваздушно–космичке снаге Русије очекују да у 2016. години добију више од 140 авиона и хеликоптера, саопштио је главни командант тих снага Виктор Бондарјов. „Очекујемо и уверени смо да ће јавне набавке у 2016. години бити испуњене у пуном обиму. Планирана је испорука више од 140 авиона и хеликоптера, више од 200.000 комада авијационе муниције, више од 70 радара и 40 против–ваздушних ракетних комплекса и система, око 60 типова космичког наоружања“, набројао је генерал. У 2015. години Ваздушно–космичке снаге добиле су више од 190 савремених авиона и хеликоптера, као и више од 30.000 комада различите авијационе муниције. Удео савремене и модернизоване технике у тим снагама тренутно износи 68 одсто. (Извор: sputniknews.com)

РУСКА ВОЈСКА ДОБИЈА С-400

Пет противваздушних ракетних пукова Оружаних снага Русије током 2016. године биће модернизовани најновијим противваздушним ракетним системима С-400, саопштио је начелник Генералштаба Министарства одбране Русије Валериј Герасимов. Он је навео да је стварање нових родова војске — Ваздушно-космичких снага — значајно повећало „могућности система извиђања у ваздушном простору, ловачко-авијациону контролу и противваздушно ракетно затварање важних ваздушних објеката“.

Руски генерал се осврнуо и на ситуацију у Сирији, изјавивши да милитанте ДАЕШ-а у Сирији обучавају стручњаци, укључујући бивше официре ирачке војске.

Подршка руске авијације је помогла владиним снагама да крену у општу офанзиву на терористе на свим фронтима, што није било случај у почетку рата. Авиони руске авијације су од 30. септембра извели више од шест хиљада налета на позиције терориста у Сирији. (Спутник, 22.01.2016)

НОВИ ЧУВАР РУСКОГ НЕБА

Руска војска ће у другој половини 2016. године добити нове ПВО ракетне системе „Сосна“, који ће омогућити ефикаснију одбрану од ваздушних напада. У питању је допуна већ постојећих система, а основна карактеристика овог ракетног система је да у малом пречнику додатно „чисти“ небо од непријатељских авиона. „Сосна“ је веома ефикасна за обарање авиона, хеликоптера, дронова и крстарећих ракета на висини до пет километара и удаљености од десет километара. Поред тога, овај оклопни ПВО систем може и у покрету да испуљује ракете. Као основу за „Сосну“ коришћено је вишенаменско лако оклопно вучно возило (МТ-ЛБ). Наводи се да се на овај ПВО могу качити и митраљеви, а може се користити и за стационарну одбрану важних објеката, али и бродова. За управљање неопходна су два човека, један вози и други задужен за пуцање. Тестирање овог наоружања ће бити готово до лета. (Извор: sputniknews.com)

“Ваздухопловни билтен” излази једном месечно. Примерци су бесплатни за чланове УПВЛПС. Текстове одабрали, написали - приредили, уредили и припремили за штампу Златомир Грујић и Милан Ракић. Е-пошта: zlgrujic@gmail.com